

BOTOS ZOLTÁN

A SALGÓTARJÁNI CIGÁNY MUZSIKUSOK

Az emlékezet megszépíti a múltat

A 19. század második felétől a környező falvakból és a kisebb-nagyobb településekből a muzsikus cigányok Salgótarjánba jöttek a jobb megélhetés reményében. Ingyen kapták a telket az itteni mulatni szerető, a cigányzenét kedvelő földesuraktól. A Pécskő utca végén, a dombon, lassacskán több kis ház épült, többnyire a maguk által vert vályogból. Így lett ebből a kopár dombból 'zenélő hegy'.

A 'zenélő hegy' elnevezés nem is túlzás, mert a spontán építkezések miatt több helyen kis udvarok, szabadidős terek alakultak ki, ahol a zenét tanuló fiatalok összeálltak, és szorgalmasan gyakoroltak.

Oláh Károly (1942–2018)

Ő a cimbalmot választotta. Minden reggel pontban 7 órakor kezdte el verni a hangszerét. Mi erre ébredtünk és keltünk.

A zeneiskola és az általános iskola elvégése után Pestre került tanulni. Hangszeres tudása kifinomultabb, művesebb lett. A BM zenekarának és tánckarának szüksége volt egy cimbalmosra. A meghallgatásokon mellette döntött a zsűri, több mint tíz éven keresztül ott muzsikált. Belföldi és külföldi meghívásoknak tettek eleget. Később az ország leghíresebb primásaival dolgozott együtt, Boros Lajossal, Lakatos Sándorral.

Egyszer kaptam tőle egy kazettát, amelyen Chopin-zongoradarabokat adott elő a saját átíratában, zongoráról cimbalomra átültetve. Kitűnő kottista volt. A tárgyaknak is megvannak a maguk sorsa. Évekkel később kértem vissza egy rövid időre ezt a kazettát, hogy újra meghallgathassam. Már én is kerestem – mondta, de nem találtam meg. Elveszett.

Szilvi Ernest (1882–1952)

'Ernec' bácsit nem ismerhettem, mert hároméves voltam, amikor meghalt. Talán ő volt a leghíresebb muzsikus a patakiak közül. A patakiak nem a hegyen laktak, hanem lent, a Pécskő úton. Itt valamikor végig patak folydogált, míg az 1930-as évek elején be nem fedték, és bazaltkockákkal ki nem rakták.

Szilvi Ernestről az idősebb tanúk elbeszélései s az én emlékezetemben megmaradt történések alapján tudok beszélni. Fiatalok voltunk, és hallgattuk együtt vagy külön-külön a róla szóló igaz vagy nem igaz történeteket. A tanúk egybehangzó állításai szerint kitűnő, különleges tudású hegedűs volt. A mesélők másik állítása az volt, hogy nagyon gazdag. Erről annyit – és ezt is többen megerősítették –, hogy az Órangyal Patikától felfelé, egészen a Pécskő utca végéig majdnem minden ház az övé volt. Az úri közönség, a nagybirtokosok, valamint a szénbányák előljárói, az ide települt gyárak vezetői nagyon jól megfizették. Ezek az urak képesek voltak napokon át mulatni. Móricz Zsigmond történeteiből ismerhetjük elég jól ezt a típust. Ráadásul a zenekarokban az volt a szokás, hogy a primásnak két rész jár. Így Szilvi Ernec bácsi dupla annyit keresett, mint a bandatagok. Ez az íratlan törvény Budapesten még ma is él.

Szilvi Ernest olyan népszerű volt az urak körében, hogy velük járt vadászni, részt vett a kártyapartijaikban is. Az így felhalmozott vagyon egy részéből ingatlanokat vásárolt, a másik részét meg nőkre költötte. Talán ez az utóbbi volt a ledrágább szenvedélye. Ezek a nők aztán Ernec bácsit rendszeren megkopasztották. Mondják, hogy az Isten nem ver bortal. Koldusbotra jutott. A végén úgy járt, hogy egy disznóólban halt meg. Amikor jól ment neki, a rokonok hiába kértek tőle pénzt, nem adott.

Egyszer találkoztam azzal az asszonnyal, akivel Ernec bácsi utoljára élt együtt. Az 1970-es évek második felében lehetett. Gabora Károly primás barátom és sógorom édesanyja akkor már a Vásártéren lakott. Egy este meglátogattuk Malvin nénit, Karcsi édesanyját, ott ült egy idős néni. Éppen készülődött elmenni.

Aztán Malvin néni: – Tudjátok-e, ki volt ez az asszony? – Nem tudtuk. – Ő volt, akivel a Szilvi Ernest utoljára élt együtt. Megtudta, hogy itt lakom, azóta minden este itt van beszélgetni, mert már ő is egyedül él.

Szilvi Ernestről szép történet, amelyet az apósom, Csonka Rudolf mesélt... A minden muzsikusok és a rajongók által elismert primás id. Magyar Imre volt. Az 1920-as évektől kezdve a háborúig minden évben az angol királyné születésnapján meghívást kapott zenekarával együtt Londonba, a Buckingham palotába.

György király feleségének a születésnapján id. Magyar Imre és zenekara szolgáltatva a zenét. Ilyenkor id. Magyar Imre táviratozott Tarjánba Szilvi Ernest bácsinak: ekkor és ekkor indulunk Londonba muzsikálni. Id. Magyar Imrének csakis Szilvi Ernest kellett segédprimásnak, azaz ő volt a terces. A terces dolga, hogy díszítse a primás játékát. Ezáltal jobb és színesebb lett a zenekar előadása. Ennek a feladatnak Szilvi Ernest felelt meg a legjobban. Történt egyszer, hogy a királyi fenségnek és a feleségének, azaz a királynénak annyira tetszett a zenekar játéka, hogy a királyi pár megajándékozta id. Magyar Imrét meg Szilvi Ernestet. Mind a ketten egy-egy öreg olasz mesterhegedűt kaptak ajándékba. A királyné személyesen adta át ajándékát a két hegedűsnek.

Az egyik mesterhegedű tehát Tarjánba került, és Ernek bácsi hosszú évekig ezen a hangszeren muzsikált. Mint az embereknek, úgy a hangszereknek is megvannak a maguk sorsa. Az öreg hegedűk bizony meg szoktak repedni. A hasán egy hosszabb rész megrepedt. Ernek bácsi megkérte két férfit, hogy vigye a hegedűt Pestre egy jó nevű hangszereshez javítani. El is vitték a tokjával együtt. Mikor a hangszerész meglátta a hegedűt, rögtön tudta, hogy ez egy nagy értékű hangszer. Megmondta, mikor jöhetnek érte, addigra készen lesz. A megbeszélte időre a két férfi el is ment érte. Kérték a megjavított hegedűt, a pénzt is hozták. A hangszerész azonban letagadta, hogy valaha is hoztak volna ide ilyen hegedűt javításra. Kérte tőlük az elismervényt arról, hogy ők itt hagyták javításra a hegedűt. – De hát ők nem kaptak semmilyen papírt, csak itt hagyták javításra a hangszert. Még feljelentést sem tehettek, mert nem volt bizonyítékuk. A hangszerész még a rendőrséggel is fenyegette őket, ha nem mennek el. Még Ernek bácsi sem tehetett semmit. Így tűnt el a királyné ajándéka.

Ernek bácsinak nem született utódja, habár vágyott rá. Szerette a kicsi rokongyerekeket, még játszott is velük. Nekünk Mancsi néni mesélte gyakran, hogy kislány korában ott ült Ernek bácsi ölében, aki még babát is vett neki meg csokit. Mancsi néninek Szilvi Ernek a nagybácsija volt.

Bódi Rudolf (1888–1935)

Bódi Rudolf Szilvi Ernesttel egyidőben került Tarjánba. Bódi Rudolf is a Cigányhegyen élt, majd később a városban, egy szép polgári lakásban. Hat évvel volt fiatalabb Szilvi Ernestnél. Korán, 47 éves korában halt meg.

Az idősebb muzsikusoktól tudom, hogy hasonlóan jó primás volt, mint Szilvi Ernek. Külön zenekara is volt. Sokan szerették előadasmódját. Vonzotta a vendégeket. Nagy háztartást vezetett, még cselédjük is volt. Ezt a cselédet Ilka néninek hívták. Ott lakott a hegyen, nem messze tőlünk. Én már csak öreg néninek ismerem őt. Néhány alkalommal én is vittem neki lentről, ahol a közkút volt, egy-egy vödör vizet meg a boltból kenyeret. Ilka néni, a cseléd valamikor szemrevaló lány lehetett, mert Bódi Rudolf, az ünnepezt primás belészeretett. Ebből a titkos kapcsolatból két fiúgyermek született. Rudolf, az idősebb, és János, a kisebb. Ilka néni a két gyerekkel a Cigányhegyen talált menedéket. Bódi Rudolf, amíg élt, támogatva őket anyagilag, és a két gyereket is a nevére vette.

Az idősebb fiú, Rudi, kitűnő tanuló volt az iskolában. A középiskola elvégzése után is továbbtanult, és úgy tudom, mérnök lett. Salgótarjánban meg is nősült. Gyerekkoromban többször láttam a Cigányhegyen, mert havonta meglátogatta az édesanyját és a Jancsi testvérét. Ilyenkor némi pénzt is hozott Ilka néninek. Úgy emlékszem rá, mint egy jól öltözött úriemberre. Világoskék öltöny, fehér ing, nyakkendő. Magas, jóvágású férfi volt, aki választékosan beszélt, és aki nem felejtette el, hogy honnan indult.

János az anyjával élt egy házban még akkor is, amikor megnősült. Az Öblös-üveggyárban dolgozott. Fiatalkorában megtanult gitározni is. Amatőr szinten szépen gitározott. Az 1960-as években itt, a Pécskő utcában cigányklub is működött. Színtársulatuk, tánccsoportjuk és tánczenekaruk is volt. A tánczenekarban Bódi Jancsi volt az egyik gitáros.

Ha Ilka néniire gondolok, egy hajlott hátú öreg néni van előttem. Ha valami kis szívességet kért – ez lehetett egy rocska víz vagy a boltból valami –, „az Isten áldjon meg”-gel köszönte meg. És minden alkalommal hozzátette, hogy: „– Adjon az Isten neked, fiam sót, lisztet, paprikát, cukrot meg jó asszonyt”.

Hangonyi Rudas Rudolf (1890–1964)

Tudomásom szerint ő volt az első országos hírvű primás, aki meghirdette, hogy megállás nélkül, egyvégtében 100 magyar nótát el tud muzsikálni ismétlés nélkül. Fogadásokat is kötöttek rá. Rudi bácsi akkoriban a Nemzeti Szálló és Étteremben muzsikált. Itt került sor erre a kihívásra, ami nagy port kavart akkoriban. Hangonyi Rudas Rudolfnak sikerült a próbatétel, sőt túl is teljesítette. A száz nóta helyett 120-at muzsikált, és még tudta volna folytatni. Rudi bácsit óriási tapsvihar

köszöntötte. A produkció közben már nagyon megszomjazott, többen vitték neki a frissen csapolt söröket.

Rudi bácsi a Cigányhegygel szemben, a rokkanttelepen lakott. Azért nevezik rokkanttelepnek, mert az I. világháborúból rokkantan hazatért katonáknak itt adtak ingyen telket házépítésre. Többen igénybe is vették ezt a lehetőséget. Rudi bácsi fizetett a telekért, és építettek oda egy kétszobás családi házat. A házhoz kis kert is tartozott, ahol pár gyümölcsfát is ültetett. Emlékszem a nagy cseresznyefájukra, aminek az ágai a kerítésen túl lógtak. Nagy szemű, ropogós gyümölcse volt. Rudi bácsit sokszor láttam a Pécskő utcában, mert ha hazulról kimozdult, és ment be a városba, mindig a Pécskő utcán kellett végigmennie. Sokan köszöntek neki, nagy tisztelet övezte. Akkor már nem muzsikált, nyugdíjas volt.

Egy alkalommal anyám egy nagy könyvvel érkezett haza. Olyan volt, mint egy nagy album, és olyan vastag, mint egy lexikon. Ebben a nagy könyvben Magyarország jelentősebb cigányzenekarai voltak lefotózva, és szöveg is társult a képekhez. Minden budapesti zenekar s a vidéki városokban működő zenekarok voltak benne. Abban láttam Rudi bácsit és a zenekarát. Salgótarjánból csak ez az egy zenekar volt jelen ebben az értékes albumban. Nem tudok visszaemlékezni rá, hogy mikor adhatták ki ezt a könyvet. Úgy gondolom, a '30-as évek végén, a '40-es években vagy esetleg az '50-es évek elején is történhetett. Jó lenne újra kézbe fogni ezt a könyvet, és csak lapozgatni meg lapozgatni.

Rudi bácsinak csak lánytestvérei voltak. Volt egy öccse is, de ő fiatalon, tragikus körülmények között halt meg. A Pécskő utcában volt egy kocsmá. Kiskocsmának vagy Cigánykocsmának nevezték. Egyszer a kocsmában verekedés támadt. Rudi bácsi öccse nem vett részt a perpatvarban, de a hadakozás hevében combon szúrták, elvérzett.

„Kis Rudas” (?-?)

Születési dátuma nem ismert, mint ahogy a halálának pontos időpontja sem. Azért kell mégis megemlíteni, mert az elmondások szerint egy Isten áldotta tehetség volt. Hangonyi Rudas Rudolf zenekarában kezdte a pályafutását egészen fiatalon. A keresztnévét nem tudom, mindenki csak „Kis Rudasnak” hívta. Az idősebbek is ezzel a névvel emlékeztek rá. Sajnos fiatalon halt meg tüdőgyulladásban. Korán saját zenekart alapított. Gyorsan híre ment az egész országban, miatta sokan Tarjánba utaztak, hogy meghallgassák a játékát. Az apósom, Csonka Rudolf

1925-ben született, ő még hallotta a „Kisrudas”-t muzsikálni. Annyit mondott róla: Csodálatos hegedűs volt.

Gabora Bildács János (1902–1979)

Nagyon jól ismertem, de nem hallottam őt muzsikálni.

Azt tudom, hogy a háború előtt Budapesten több jó nevű primással muzsikált mint terces. Egy alkalommal meglátogatta József fiát Pesten. Betértek abba az étterembe, ahol a primáskirály, Boros Lajos zenélt. A fia, Jozsó bemutatta őt Boros Lajosnak. Illendően bemutatkoztak egymásnak, majd János bácsi megjegyezte:

– Én régen itt Budapesten a maga apjával is muzsikáltam. – Boros Lajos gondolta, most kipróbálja az öreget, igazat mond-e.

– Hát aztán melyik étteremben muzsikált maga az Apámmal? – János bácsi aztán elmondta az étterem nevét, ki volt a cimbalmos, a klarinétos, a bőgős, a kontrás, a csellós. Továbbá leírta, milyen volt az étterem berendezése, hol állt a zenekar dobogója, de még a függönyök színét, mintázatát és a szőnyeget is elmondta. Boros Lajosnak tátva maradt a szája. Nagysokára megszólalt.

– Ez így igaz, ahogy mondja. Én sem tudtam volna jobban, pedig apám többször bevitt magával tanulónak.

Nagy volt az öröm ezután. A primáskirály összevissza ölelgette János bácsit, és nagy tisztelettel ültette le egy zenekar közeli asztalhoz.

– Ma este maga az én vendégem! – mondta.

Mindezekon felül Gabora János bácsi volt a legjobb, legélvezetesebben mesélő, akit valaha is hallottam a Cigányhegyen. Volt egy felettébb érdekes története, aminek ő szemtanúja volt. Ezt a történetet 1976 vagy 1977 tájékán mesélte el nekünk. Akkor már ők is a Vásártéren laktak. A Cigányhegy 1975-ben végleg eltűnt. Mi is a Vásártéren laktunk. Egy este Gabora Karcsi barátom és sógorom arra kért, menjek vele a szüleihez. János bácsi megörült nekünk. Jó kedve volt. Aztán én: – János bácsi! Mondjon már valamit arról, hogy volt a régi világban Pesten? – János bácsi aztán hozzáfogott a valaha is hallott és a legkülönösebb, legérdekesebb, leghiheletlenebb történethez.

– Hát tudjátok, mikor Pesten muzsikáltunk egy nagy szálloda éttermében, egyik este bejött egy jól öltözött manus vacsorázni. Fényes fekete haja volt, öltözete elegáns. Aznap érkezhetett, mert még nem láttuk. Leült egy asztalhoz. A pincér hozta neki az étlapot, utána rendelt. Nemsokra kihozták neki a vacsoráját, ami szemmel láthatólag ízlett neki. Közbe-közbe a zenekarra mosolygott, mert a mi

produkciókat is szívesen hallgatta. A felszolgáló elvette előle az üres tányért, és megkérdezte a vendéget, hogy óhajt-e még valamit. – Si! – ami annyit tesz, hogy igen. Mondta, hogy mit kér még. Ezt azonban a pincér nem értette. Még egyszer megkérdezte, mit óhajt a vendég. A vendég ugyanazt kérte, mint az előbb. A felszolgáló ugyanúgy nem értette, mint az előbb. Odahívta a főpincért, hátha ő érti, mit kér a vendég. A főpincér sem értette. Erre már a vendég nagyon ideges lett. Arca bepirosodott a méregtől, és mind a két kezével a hajába túrt. A szépen fésült frizurája megbomlott, kétfelé állt, és úgy nézett ki, mint egy őrült.

Az étterem főnökének támadt egy mentő ötlete. Felszaladt az emeletre, és kérte a szálloda igazgatóját, oldja meg ő ezt a lehetetlen helyzetet. Az igazgató lerohant az étterembe, és a vendég elé állt. Megkérdezte, mit óhajt? Minden hiába. Ő sem értette, mit akar a vendég. Tanácstalanul széttárta a karjait, és úgy, ahogy jött, elment. Erre már a vendég hangosan, szinte ordítva csak egy szót kiáltott: – Basta! – ami annyit tesz: elég! Ezután holtfáradtan lehuppant a székre.

Már késő este lett. Ebben a pillanatban lépett be az étterembe XXXVI. Ráczi Laci. Ez az apró termetű, kicsit selypítő, mélyen vallásos ember volt minden idők legnagyobb cigányprímása. Üdvözölte a zenekart, és kezét fogott a mi prímásunkkal.

– Lacikám, jó, hogy jöttél! Van itt egy vendég, senki sem tudja, mit akar. Menj már oda, kérdezd meg te is, hogy mit kér!

XXXVI. Ráczi Laci odament a vendéghez, illendően bemutatkozott, majd kérdezte őt, mit óhajt? A vendég addigra már megnyugodva megmondta, mit is kért. XXXVI. Ráczi Laci odaintette a pincért, és azt mondta neki:

– Hozzatok a vendégnek egy kávét! Egész este azt kérte.

Gabora (Bildács) János különös története kapcsán szóba került XXXVI. Ráczi Laci neve. Azért kell őt külön megemlíteni, mert ő is a Nógrád megyei Géc községben született. Ezen kívül az egyik lánytestvére, Ilonka Tarjánba, a Pécskő utcába került feleségnek. Így kapcsolódik ő is a Pécskő utcai Cigányhegyhez. Ilonka férje Dzsukel Vilmos, aki híres patkolókovács volt. Gyerekkorunkban gyakran jártunk nála taposni a fűjatóját. Az apósom elmondása szerint néhány alkalommal XXXVI. Ráczi Laci meglátogatta Ilonka testvérét itt, a Pécskő utcában. Mindig rövid időre jött. Néhány szót váltott a testvérel, és már ment is vissza Pestre.

Ráczi Laci azért tette a neve elé a XXXVI. római számot, mert ő volt a híresnevezetes Ráczi Pali 36. gyermeke.

Fényes (Misi) Mihály prímás_(1902–1962)

Budapesten született. Fiatalon ismerkedett meg a salgótarjáni Botos Irmával, ezért Salgótarjánba költözött. Hat gyermekük született, négy lány és két fiú. Misi bácsi kiváló hegedűs volt. Szigorú a zenekari tagokkal. Megkövetelte a pontosságot, a jó viselkedést, az udvariasságot a vendégekkel szemben.

Ugyanakkor a magánéletében viccelődő, jókedvű ember volt. Kiválóan sakkozott. Az 1956-os forradalom legnagyobb tragédiáját az ő családja szenvedte el. Két gyermeküket veszítették el a tarjáni sortűzben, Sándort és Ilonkát. 1950-ben Salgótarjánban is államosították a vendéglőket, és úgy tudom, hogy Fényes Misi bácsi kezdeményezője volt annak, hogy a zenészek is alkalmazottak legyenek, és havi fizetést kapjanak. Ez meg is történt. Fényes Mihály nem csak előadó volt, hanem zeneszerző is. Egy régi magyar filmben játszották valamelyik nótáját. Sajnos a film címét az emlékezetem nem hagyta jóvá.

Többször jártam náluk. Egy szoba-konyhás házban laktak. Ott láttam először, hogy a karácsonyfa úgy fért csak el, hogy plafon egyik gerendájára rögzítették. Ez a feldíszített kicsi fa ott lógott, néha forgott is, ha belekapott a huzat.

Botos (Bandi) András (1927–1968)

Az 1950-es évektől kezdve, amikor már a vendéglátóhelyeken a zenekarok is alkalmazotti státuszban voltak, a legkiemelkedőbb és a legtehetségesebb prímás Botos Bandi volt.

Jól ismertem őt, így elmondhatom, hogy Bandi bácsi nagy népszerűségnek örvendett a városban. Mindig elegáns, magas, jóképű ember volt. Ilyen adottságokkal rendelkező ember nemcsak a zenekedvelők körében népszerű, hanem a hölgyeknél is kedvelt művész. Mindezekén túl Bandi bácsi olvasott, művelt és tájékozott ember volt. Kedvenc hetilapja az Élet és Tudomány, amire elő is fizetett.

Több országos versenyen indult a zenekarával nagy sikerrel. Ezeket a versenyt annak idején a rádió is közvetítette. A hatvanas évek közepén megbetegedett, először Gárdonyiban, a Tüdőszanatóriumban kezelték, utána Mátraházára vitték utókezelésre. Innen még hazajárt hétvége. Ilyen alkalommal hallottam őt muzsikálni.

Volt egy bakelitlemezem Lakatos Sándortól, mely *Budapest éjjel* címmel jelent meg. Ennek a lemeznek az anyagát Bandi bácsi megtanulta a szanatóriumban, itthon pedig magnóra muzsikálta. Élvezet volt hallgatni a hegedülését. A magnósza-
lag a sógoromé volt, valakinek kölcsönadta, és nyoma veszett.

Gabora Károly (1949–2019)

1989-ben, a Karancs Szálló bezárásával véget ért a salgótarjáni cigányzenekarok élete. Gabora (Karcsi) Károly ott muzsikált éveken át. 1989-ben aztán véget ért ez a szép időszak. Ő volt az, aki a legmagasabb szintre jutott a zenekarával együtt. Mindenki ismerte őt a városban, nagy tisztelet övezte személyét.

Nemcsak a sógorom volt, hanem ami több ennél, a barátom is, egészen a haláláig. A Nógrád megyei zenész szakszervezet elnöke tisztét is betöltötte. Sok jót tudott kiharcolni a zenészek érdekében. Hozzá kell tenni, hogy a maga érdekét soha nem nézte. Többször hívták Pestre muzsikálni, de nem fogadta el a lehetőséget, mindvégig hű akart maradni, és hű is volt Salgótarjánhoz. Nem volt állandó helye, ahol muzsikálni tudott volna, így arra kényszerült a zenekarával együtt, hogy kisebb-nagyobb rendezvényeken zenéltek alkalmanként.

Emlékét márványtábla őrzi az Arany János út 23. számú ház falán.

Berki Tibor (1944–2015)

Élete jelentős részét Budapesten és külföldön töltötte. Itthon a Salgó étteremben muzsikált. Szeretett volna itthon maradni, de 1989 után erre már nem volt lehetősége. Budapesten azonban a 100 tagú cigányzenekar tárt karokkal fogadta. Ezzel a zenekarral a világot is bejárta. Több díjat és állami kitüntetést kapott.

Oláh Ernő csellista (1945–2020)

Emlékszem, fiatalkorában a Cigányhegyen először hegedülni tanult. A hegedűhöz azonban nem igazán volt tehetsége. Apja aztán vett neki egy csellót, hogy azzal próbálkozzon. Ez a hangszer bevált. Jobban állt neki a cselló, meg is szerette. Először itthon Botos Bandi zenekarával muzsikált, majd Bandi bácsi halála után Gabora Károly zenekarában játszott. Ő is – mint sokan mások – Budapestre került. A legnagyobb prímások zenekarában játszott, és tehetségének köszönhetően vitte a világba Salgótarján jó hírét. Ernő volt az, aki mint budapesti lakos büszkén vállalta, hogy ő tulajdonképpen tarjáninak érzi magát.

Történt egyszer, hogy egy budapesti prímás felkérte őt, hogy egy japán turnéra menjen velük mint csellista. Több városba szólt szerződésük, tulajdonképpen bejárták Japán nagyobb városait. Mindenhol nagy sikert arattak. Tokióban az előadásuk után megkeresték őt a Sony cég képviselői. Olyan szerződést kínáltak külön neki, amely pénzben mérve visszautasíthatatlan volt. Az öt éves szerződésben

az állt, hogy Oláh Ernő gordonkaművész fellépéseit kizárólag a Sony cég veheti fel lemezre, és a cég forgalmazhatja öt éven keresztül. Ernő elmondása szerint nem járt rosszul, sőt, megismerte nevét a világ. A Sony sok CD-t tudott eladni belőle.

Oláh Ernőt 2019-ben kerestem fel otthonában, Budapesten. A Népszínház utcában lakott. Nagyon örült a látogatásomnak. Tudtam, hogy már régóta betegeskedik. Ült a fotelban, ahonnan a felesége segítségével nélkül nemigen tudott felállni. Elmondtam jövetelem igazi okát.

– Ernőkém, Balázs János-kiállítás lesz két nap múlva a Műcsarnokban. Arra gondoltam, hogy a megnyitón te muzsikálnál valami klasszikus darabot.

– Hogyne mennék, Zolikám! Örömmel! – A felesége azonban lehűtötte ezt a lelkesedést.

– Ernő, te nem mehetsz sehova! – mondta. Ernő rádöbben a valóságra, és lecsillapodott. A felesége azt ajánlotta, hogy helyette a fia mehetne zenélni. Így is lett. A megnyitón a fia hegedült egy Bach-művet. Oláh Ernő csellóművész a következő évben, 2020-ban távozott közülünk.

Gabóra József (1947–1993)

Gyerekkorában kitűnt zenei tehetsége. Először apja taníttatta hegedülni, majd a zeneiskolában tanárai felismerték különleges tehetségét. Gyorsan tanult, feleannyi idő alatt elvégezte a zeneiskolai tananyagot, mint mások. Felvételt nyert Budapesten a Rajkó Zenekarba. A zenekar egyik prímása lett. Budapesten is felfigyeltek rá, különlegesen szép hegedűhangjára és technikai tudására. Otthagytta a Rajkó Zenekart, valami többre vágyott. Először ifj. Lakatos Sándor zenekarában volt másodhegedűs, majd saját zenekara lett. Sokan mondták, hogy meghódította Budapestet. Így is volt. Sokat, sok helyre hívták külföldre is muzsikálni. Magas szintű zenei munkássága elismerésül Liszt Ferenc-díjat kapott.

Egy alkalommal Kanadába, Niagara-Fallsba kapott meghívást. Már egy fél éve ott zenéltek egy étteremben, amikor meghallották, hogy Oscar Peterson, a világ legjobb jazz-zongoristája Montrealban vendégszerepel egy ismert vendéglőben. Jozsó odarepült a zenekar néhány tagjával együtt, s magával vitte a hegedűjét is. Sosem lehet tudni. Nagy élvezettel hallgatták a fekete jazzmuzsikát. Egy rövid szünetben Jozsó odament a zenekarhoz, és megkérdezte őket, beszállhatna-e ő is. Igent mondtak rá. Oscar Peterson újra elkezdte, Jozsó meg nagy élvezettel kísérte.

Felvette a feketék ritmusát, teljesen beleillett a zenekarba, sőt, díszítéseivel,

improvizációs zsenialitásával még különlegesebb lett a zenekar előadása. A híres jazzmuzikusok, Oscar Petersonnal az élen, megtapsolták, és gratuláltak neki.

Aztán előlépett a sztárvendég, Barbra Streisand énekelni. Jozsó ott maradt, és a művész nő énekét kísérte. A végén Streisand megtapsolta, és kezét fogott a tarjáni muzsikussal.

Lejárt a kanadai szerződésük, Jozsó hazajött. Ezt az élményét is elmesélte nekünk. Nem hittük el, olyan hihetetlen volt. Gondoltuk, messziről jött ember azt mond, amit akar. Eltelt egy év, ültünk a Salgó étteremben, közel a zenekarhoz. Gabora Karcsi muzsikált ott akkor. Bejött az étterembe egy ismeretlen ember, odajött hozzánk. Kérdezte, ismerjük-e Gabora Józsefet, őt keresi. Most jött Kanadából egy rövid időre a szüleihez, és gondolta, megkeresi a művész urat. Budapesten azt mondták neki, hogy itt van Tarjában.

– No, és miért keresi őt? – kérdeztük tőle.

– Tudják maguk egyáltalán, ki ez az ember?

– Hogyne tudnánk, uram! Együtt nőttünk fel, gyerekkori barátunk! – feleltük.

– Nahát, én is ott voltam Montreálban, abban az étteremben, ahol Gabora József együtt muzsikált Oscar Petersonnal, aztán meg Barbra Streisandot kísérte.

Akkor esett le nekünk, hogy Jozsó igazat mondott.

Balázs János (1905–1977)

Azon kívül, hogy zseniális festő és költő volt, zeneszerző és kitűnő hegedűs, tangóharmonikás is. A nagyközönség csak festőként ismeri. Talán ő volt a legkülönlegesebb és legmagányosabb muzsikus. A magányos szót azért használom, mert soha nem hegedült mások előtt. Nekem hegedült, és tangóharmonikán is játszott. Sosem játszott ismert nótákat vagy zenedarabokat. Kizárólag a saját szerzeményeit adta elő a saját maga által készített hegedűn.

Ezek a darabok nagyon hasonlítottak a Paganini-capricciókhoz. 6-7-8 perces darabok voltak, amelyeket ő komponált. Még azt is merem mondani, hogy hasonlóan nehéz – mármint technikailag – szerzemények jöttek ki az ujjai közül. Bónom, amíg élek, hogy annak idején nem tudtam magnóra felvenni a játékát. Nem ismerte a kottát, nem tudta ezeket a zeneműveket lejegyezni.

Azt tudom, hogy inkább késő este muzsikált a maga kedvére. Azok a zenészek, akik záróra után hazatértek, megálltak János bácsi ajtaja előtt, és hallgatták. Azt mondták, hogy ők ezt képtelenek lennének elmuzsikálni, olyan magas technikai tudás kellene hozzá. Pedig ő nem tanult senkitől. Olyan abszolút zenei hallása

volt, hogy egyszerűen tudott hegedülni. Amikor képért cserébe kapott egy tangóharmonikát, azonnal tudott játszani rajta.

Kezdetleges szerszámokkal készített magának hegedűt. Volt egy kisbaltája meg egy éles bicskája. Ezek voltak a szerszámai. Zongorát tudott hangolni, hegedűket javítani, és hegedűvonókat újra szőrozni. Egyszer megjavította a tangóharmonikája egyik beragadt billentyűjét is.

Arra a kérdésemre, hogy honnan jönnek ezek a zeneművek, amelyeket most nekem elmuzsikál, azt felelte: – A fejemben vannak ezek a dallamok, meg valahogy a bensőmből jönnek elő.

Csobány Kálmán – Csokónai: Cigány
(tusrajz, 290 x 205; 1973)